

*Univerzitetni rehabilitacijski inštitut
Republike Slovenije - Soča*

RAZVOJNI CENTER ZA ZAPOSLOVNO REHABILITACIJO

STALNO STROKOVNO SVETOVANJE

mag. Aleksandra Tabaj
Predstojnica Razvojnega centra
za zaposlitveno rehabilitacijo

mag. Robert Cugelj
Generalni direktor URI SOČA

Ljubljana, december 2012

Naročnik: **Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve,**
Direktorat za invalide, vojne veterane in žrtve vojnega nasilja
Kotnikova 28, 1000 Ljubljana

Izvajalec: **Univerzitetni rehabilitacijski inštitut Republike Slovenije –**
Soča, Razvojni center za zaposlitveno rehabilitacijo
Linhartova 51, 1000 Ljubljana

Naslov poročila: **STALNO STROKOVNO SVETOVANJE**
Vodja delovne skupine: mag. Aleksandra Tabaj

Člani delovne skupine: mag. Aleksandra Tabaj, URI SOČA
mag. Tatjana Dolinšek, Racio Social
Valentina Brecej, URI SOČA

Datum izdaje poročila: 19. 12. 2012

Izvodi: MDDSZ, Direktorat za invalide, vojne veterane in žrtve vojnega
nasilja
URI SOČA, Razvojni center za zaposlitveno rehabilitacijo, knjižnica,
Spletna stran:
[http://www.ir-
rs.si/sl/Razvojni_center_za_zaposlitveno_rehabilitacijo/](http://www.ir-rs.si/sl/Razvojni_center_za_zaposlitveno_rehabilitacijo/)

Odgovorna oseba: mag. Robert Cugelj, generalni direktor URI SOČA
mag. Aleksandra Tabaj, predstojnica Razvojnega centra za
zaposlitveno rehabilitacijo URI SOČA

UVOD

V okviru delovne skupine Stalno strokovno svetovanje smo v letu 2012 pripravili dve poročili:

- Analiza ukrepov in spodbud za zaposlovanje invalidov v državah Evropske unije, ki se osredotoča na pregled ukrepov za spodbujanje zaposlovanja invalidov v nekaterih državah Evropske unije,
- in Poročilo o izvajanju Akcijskega programa za invalide 2007-2013, za leto 2011, ki smo ga posredovali Inštitutu Republike Slovenije za socialno varstvo, kot nosilcu priprave poročila o izvajanju Akcijskega programa za invalide, v okviru delovanja delovne skupine na ravni Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve.

V prvi nalogi so predstavljene spodbude za delodajalce v 11 evropskih državah, pri čemer smo se osredotočili na:

- kvotni sistem,
- subvencijo plač, vključno z davčnimi olajšavami in oprostitvami plačila prispevkov (pozitivne spodbude),
- plačilo prilagoditev delovnega mesta (pozitivne spodbude).

V analizi so bile zajete naslednje evropske države: Avstrija, Belgija, Danska, Estonija, Francija, Irska, Nemčija, Nizozemska, Španija, Švedska, Poljska in Velika Britanija.

Podatki so zbrani iz različnih evropskih študij, ki jih je izvedel EPR - Evropska platforma za rehabilitacijo v zadnjih letih, iz poročil nacionalnih ekspertov, ki so sodelovali v različnih projektih EPR in spletnih strani institucij, ki delujejo na področju vzpodbud za zaposlovanje invalidov.

Drugi del naloge pa se nanaša na izvajanje Akcijskega programa za invalide 2007-2013, za leto 2011, glede doseganja ciljev na letni ravni za tri cilje: ozaveščanje, zaposlovanje in delo, rehabilitacija in zdravje.

Poleg priprave poročil smo med letom sodelovali z Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve na koordinacijskem sestanku glede uvedbe nove socialne zakonodaje in prejemanja denarnega nadomestila za čas trajanja zaposlitvene rehabilitacije. Od uvedbe nove socialne zakonodaje se nadomestilo za čas trajanja zaposlitvene rehabilitacije in denarna socialna pomoč izključujeta. Do leta 2012 je v okviru zakonodaje s področja socialnega varstva namreč bilo sprejeto navodilo, ki sta ga pripravila Direktorat za socialne zadeve in Direktorat za invalide, po katerem so prejemke rehabilitantov CSD-ji dopuščali ob hkratnem uveljavljanju denarne socialne pomoči, kar je pomembno prispevalo k motiviranosti invalidov za vključevanje v zaposlitveno rehabilitacijo.

KAZALO

1	Analiza Ukrepov In Spodbud Za Zaposlovanje Invalidov V Državah Evropske Unije	1
	1
1.1	Avstrija.....	1
1.2	Belgija.....	2
1.3	Danska	3
1.4	Estonija	3
1.5	Francija	4
1.6	Irska	5
1.7	Nemčija.....	6
1.8	Nizozemska.....	7
1.9	Španija	8
1.10	Švedska	10
1.11	Poljska.....	10
1.12	Velika Britanija.....	12
2	Poročilo Univerzitetnega rehabilitacijskega inštituta Republike Slovenije o izvajanju Akcijskega programa za invalide 2007-2013 v letu 2011.....	13
	2.1 Cilj: V družbi povečati ozaveščenost o invalidih, njihovem prispevku k razvoju družbe, pravicah, dostojanstvu, potrebah.....	13
	2.2 Programi – projekti:	13
	2.3 Cilj: Invalidom zagotavljati dostop do dela in zaposlitve brez diskriminacije v delovnem okolju, ki je invalidom odprto, vključujoče in dostopno.....	20
	2.4 Cilj: invalidom zagotavljati učinkovito skrb za njihovo zdravje	23
3	Viri	32

1 Analiza ukrepov in spodbud za zaposlovanje invalidov v državah Evropske unije

1.1 AVSTRIJA

- **Kvotni sistem**

Odgovorne ustanove/organi:

- Zvezni uradi za socialne zadeve (Federal Offices for Social Affairs - Bundessozialämter)

Zavezanci za kvoto: podjetja v privatnem in javnem sektorju, ki zaposlujejo več kot 25 zaposlenih.

Višina kvote: 4 % zaposlenih invalidov. Z namenom nadzora nad izpolnjevanjem kvote so nekatere skupine invalidov štete kot dva invalida: slepe osebe, invalidi na invalidskem vozičku, mlajši od 19 in starejši od 55 let ter starejši od 50 let z vsaj 70 % nezmožnostjo za delo.

V primeru neizpolnjevanja kvote mora delodajalec prispevati določen znesek v Kompenzacijski sklad za dajatve (Compensatory Levy Fund - Ausgleichsfonds), katerega namen je spodbujanje poklicne in socialne rehabilitacije invalidov. Najpomembnejši ukrepi, ki jih financira sklad so: denarna nagrada za delodajalce, ki s pogodbo prenesejo delo na zaposlitvene centre in za zaposlovanje invalidov nad predpisano kvoto (nagrada je letno regulirana in ne presega več kot 50 % kompenzacijskih dajatev – dajatev za neizpolnjevanje kvote), subvencije za zaščiteni delovni mesti, subvencije plače in subvencije za prilagoditev delovnega mesta.

- **Subvencija plače**

Odgovorne ustanove/organi:

- Zvezni uradi za socialne zadeve (Federal Offices for Social Affairs - Bundessozialämter)

Delodajalci imajo na voljo različne možnosti za subvencijo plače: dodatek za vključitev, povračilo stroškov, nadomestilo za zavarovanje delovnega mesta itd. Navadno je subvencioniranih 50 % bruto plače plus 30 % prispevkov za socialno zavarovanje. V splošnem subvencije trajajo več kot dve leti in se znižujejo, ko delavec osvoji delovne naloge. Možno je tudi podaljšanje trajanja subvencije.

- **Prilagoditev delovnega mesta**

Odgovorne ustanove/organi:

- Zvezni uradi za socialne zadeve (Federal Offices for Social Affairs - Bundessozialämter)

Subvencije in podpora so namenjene spodbujanju invalidom prijazne prilagoditve delovnega mesta. Na primer, glavni cilj avstrijske sheme "Ustvarjanje delovnih mest in mest za

usposabljanje" (*Creation of Work and Apprenticeship Places*) je ustvarjanje novih delovnih mest in mest za usposabljanje za invalide, hkrati pa tudi omogoča prilagoditev že obstoječih delovnih mest; podpira investicije, prilagojene individualnim potrebam. Podpora je dana v obliki subvencije v višini 50 % vseh stroškov (višji procent je možen pri manjših podjetjih).

1.2 BELGIJA

- **Kvotni sistem**

Odgovorne ustanove/organi:

Kvotni sistem se ne smatra kot ustrezen zaradi njegovega prisilnega vidika. Kvota 3 % zaposlenih invalidov je bila nedavno uvedena v zvezni javni službi.

- **Subvencija plače**

Odgovorne ustanove/organi:

- *Valonski, flandrijski in bruseljski regijski sklad (Regional funds of Wallonia - AWIPH, Flanders and Brussels)*

V privatnem sektorju invalidi prejemajo celotno plačo, vendar sklad subvencionira razliko med predvideno in dejansko učinkovitostjo. Subvencioniranje je omejeno na obdobje 1 leta, pri čemer se pri novih kandidatih lahko nadaljuje, če se nadaljuje zmanjšana učinkovitost. Maksimalna dovoljena subvencija je 50 %, vendar je v večini primerov dodeljeno 30 %. Subvencija ne pokriva nefizičnih prilagoditev delovnega okolja, kot je znižanje in/ali prilagoditev delovnih ur. Obstaja tudi posebno znižanje prispevkov za socialno varnost v zaposlitvenih centrih (znižanje pavšalnega zneska četrletnih prispevkov za vsakega od delavcev).

- **Prilagoditev delovnega mesta**

Odgovorne ustanove/organi:

- *Valonski, flandrijski in bruseljski regijski sklad (Regional funds of Wallonia - AWIPH, Flanders and Brussels)*

Shema "Nadomestilo za prilagoditev delovnega mesta" (Compensation Adaptation of the Workplace) je oblikovana z namenom plačila prilagoditve delovnega mesta, ki ni običajno v proizvodnji, vendar je potrebno za opravljanje delovnih nalog invalida. Obstaja posebna shema za vsako regijo posebej – Bruselj, Flandrija in Valonija. Subvencija krije razliko v ceni med običajnim in prilagojenim modelom.

1.3 DANSKA

- **Subvencija plače**

Odgovorne ustanove/organi:

- *lokalne oblasti*

Na Danskem obstajajo posebne sheme pomoči subvencioniranja zaposlovanja invalidov:

- Delodajalci lahko zaprosijo za subvencijo za zaposlovanje invalidov z znižano delovno zmožnostjo, ki so sposobni za delo ob prilagojenih načinih dela, kot je skrajšan delovni čas, manjša hitrost pri delu, pogostejši odmori itd. V javnem sektorju so delodajalci upravičeni do subvencije plače do 17,47 € na uro.
- Posebna subvencija plače je na voljo delodajalcem, ki zaposlujejo invalide, ki so nedavno diplomirali.
- Oprostitev plačevanja bolniškega staleža je ravno tako na voljo delodajalcem. V običajnih okoliščinah delodajalec plača za prve tri tedne bolniškega staleža, kar je naknadno povrnjeno. V primeru fleksibilne zaposlitve prejme delodajalec nadomestilo za bolniški stalež od prvega dne odsotnosti dalje.

- **Prilagoditev delovnega mesta**

Odgovorne ustanove/organi:

- *lokalne oblasti*

Delodajalci so upravičeni do subvencij za prilagoditev delovnega mesta (npr. dvigalo za invalidski voziček), če so potrebne in če stroški presegajo določen limit.

1.4 ESTONIJA

- **Subvencija plače**

Odgovorne ustanove/organi:

- *Estonski sklad za zavarovanje za čas brezposelnosti (Estonian Unemployment Insurance Fund - EUIF)*

Država plača socialne prispevke minimalne plače, s čimer želi spodbuditi zaposlovanje oseb, ki prejemajo pokojnino zaradi nezmožnosti za delo.

- **Prilagoditev delovnega mesta**

Odgovorne ustanove/organi:

- *Estonski sklad za zavarovanje za čas brezposelnosti (Estonian Unemployment Insurance Fund - EUIF)*

EUIF plača 50 % stroškov prilagoditve delovnega mesta in zagotavlja brezplačno tehnično podporo do treh let.

1.5 FRANCIJA

- **Kvotni sistem**

Odgovorne ustanove/organi:

- *Nacionalno združenje za vodenje sklada za poklicno vključevanje invalidov (National Association for Management of the Fund for Vocational Integration of Disabled People – AGEFIPH), za privatni sektor*
- *Sklad za vključevanje invalidov v javne službe (Fund for the Insertion of Disabled People in Civil Service - FIPHFP), za javni sektor*

Zavezanci: delodajalci, ki zaposlujejo več kot 20 delavcev.

Višina kvote: 6 % zaposlenih invalidov.

Načini izpolnjevanja kvote:

- z zaposlitvijo predpisanega števila invalidov,
- s sklenjeno pogodbo z zaščitnimi delavnicami ali zaposlitvenimi centri,
- z izvajanjem poklicnega usposabljanja invalidov,
- z dogovorom o poklicni integraciji invalidov.

Podjetja so dolžna objavljati rezultate glede zaposlovanja invalidov v smislu ozaveščanja.

V primeru neizpolnjevanja kvote delodajalec plača "prostovoljni prispevek" skladu. Sklad lahko prerazporedi sredstva k delodajalcem, ki uveljavljajo spodbude, v obliki subvencij za plačilo prilagoditve in dostopnosti do delovnega mesta, informiranja, usposabljanja zaposlenih ter financiranja direktnih storitev za invalide, kot so poklicno usmerjanje, ocena zaposljivosti, usposabljanje, podpora v času pripravništva, prilagoditev delovnega mesta in tehničnih pripomočkov.

Prostovoljni prispevek se plačuje AGEFIPH za privatni sektor in FIPHFP za javni sektor. Sklada financirata tudi javni zavod za zaposlovanje (Cap employ), z namenom lažjega zaposlovanja invalidov, ob sodelovanju z običajnimi zavodi za zaposlovanje.

- **Subvencija plače**

Odgovorne ustanove/organi:

- AGEFIPH za privatni sektor
- FIPHFP za javni sektor

Delodajalec, ki zaposli ali obdrži invalida na delu, lahko prejme plačilo za zmanjšano delovno učinkovitost invalida.

- **Prilagoditev delovnega mesta**

Odgovorne ustanove/organi:

- AGEFIPH za privatni sektor
- FIPHFP za javni sektor

AGEFIPH in FIPHFP omogočata širok nabor pomoči za zaposlene invalide in podjetja: izboljšanje delovnega mesta in dostopnost do njega, mobilnost, učenje, tehnična in osebna pomoč ipd.

“Posebna subvencija” je namenjena organizacijam za kritje dodatnih izdatkov za zaposlitev invalidov. Izplača se v enkratnem znesku, 900 € na zaposlenega plus znesek, ki je odvisen od več dejavnikov: trajanje zaposlitve, prilagoditve delovnega mesta, dodatki za starejše zaposlene itd. Plačilo za prevoz ni posebej predvideno.

1.6 IRSKA

- **Kvotni sistem**

Odgovorne ustanove/organi:

Irška nima predvidenega kvotnega sistema za delodajalce v privatnem sektorju. Za javni sektor je predpisana višina kvote 3 %.

- **Subvencija plače**

Odgovorne ustanove/organi:

- FAS – Training and Employment Authority

Program subvencioniranja plač (FAS Wage Subsidy Scheme) predvideva finančne spodbude za delodajalce v privatnem sektorju, za zaposlovanje invalidov, ki so zaposleni več kot 20 ur na teden. Subvencije so strukturirane v treh ločenih sklopih, delodajalec jih lahko koristi posamezno ali pa vse tri istočasno.

Sklop 1: splošna subvencija za invalide z 20 % nižano učinkovitostjo glede na učinkovitost sodelavcev neinvalidov. Delavec mora biti zaposlen najmanj 21 in največ 39 ur na teden. Višina subvencije temelji na številu ur zaposlitve.

Sklop 2: subvencija je namenjena delodajalcem, ki zaposlujejo več kot dva invalida. Delodajalci lahko koristijo subvencije za kritje stroškov dodatnega mentorstva, vodenja in ostalih stroškov dela. Subvencija temelji na skupnem številu zaposlenih invalidov in se giblje od 10 % subvencije plače za 3 do 6 zaposlenih invalidov in do 50 % subvencije plače za 23+ zaposlenih invalidov.

Sklop 3: delodajalec je upravičen do subvencije v višini 30.000 € na leto, za stroške zaposlitve strokovnega delavca, če zaposluje 30 ali več invalidov.

- **Prilagoditev delovnega mesta**

Odgovorne ustanove/organi:

- *FAS – Training and Employment Authority*

Delodajalec ali invalid – iskalec zaposlitve in zaposleni invalid, ki za opravljanje dela potrebuje dostop do delovnega mesta ali prilagojeno opremo za delo je upravičen do subvencije v maksimalni višini 6.348,70 € za prilagoditve delovnega okolja ali opreme za delo (npr. toaletni prostori za invalide, alarmni sistemi z utripajočimi lučmi...). Subvencijo se lahko uporabi tudi za nadgradnjo opreme, ki je že bila financirana.

1.7 NEMČIJA

- **Kvotni sistem**

Odgovorne ustanove/organi:

- *Zvezna agencija za zaposlovanje v sodelovanju z deželnimi agencijami za socialne zadeve (Federal Employment Agency in collaboration with Welfare agencies of the Länder - Hauptfürsorgestellen)*

Zavezanci: podjetja z 20 ali več zaposlenimi.

Višina kvote: najmanj 5 % zaposlenih invalidov v privatnem sektorju. V nekaterih primerih je za javne ustanove zvezne vlade višina kvote 6 %. Težji invalidi, ki so na usposabljanju, se štejejo do tri obvezne zaposlitve.

V primeru neizpolnjevanja kvote so podjetja dolžna plačati obvezno dajatev. V letu 2008 je letni znesek zbranih obveznih dajatev znašal 519,5 milijonov evrov. Skupni prihodek iz obvezne dajatve je namenjen podpori s strani uradov za vključevanje (integration offices) in za ukrepe na nacionalnem in regionalnem nivoju. Namen tega je spodbujati inovativne pristope glede vključevanja in ustvarjanja podlag za izboljšanje trenutne zakonodaje.

- **Subvencija plače**

Odgovorne ustanove/organi:

- *ustanove za rehabilitacijo ali*
- *uradi za zaposlovanje*

Delodajalec lahko pridobi subvencijo v višini do 80 % stroškov usposabljanja za zadnje leto usposabljanja, kar vključuje relevantni pavšalni znesek delodajalčevega deleža od skupnih prispevkov za socialno varnost za usposabljanje težjih invalidov, če se v nasprotnem primeru usposabljanje ne bi izvajalo. V utemeljenih izjemah so lahko delodajalcu povrnjeni vsi stroški usposabljanja za zadnje leto usposabljanja.

Delodajalci lahko prejmejo s strani Zavoda za zaposlovanje nagrado v višini 4.000 €, 5.000 € ali 6.000 €, če za starejše kandidate v podjetju ustvarijo dodatna mesta za usposabljanje. Nagrada se lahko poveča za 30 %, če invalidom omogočijo usposabljanje znotraj podjetja. Delodajalec, ki sklene pogodbo z zaposlitvenim centrom (sheltered workshop), ima možnost znižanja stroškov dela za 50 %.

- **Prilagoditev delovnega mesta**

Odgovorne ustanove/organi:

- *Zvezna agencija za zaposlovanje v sodelovanju z deželnimi agencijami za socialne zadeve (Federal Employment Agency in collaboration with Welfare agencies of the Länder -Hauptfürsorgestellen)*

Delodajalci lahko prejmejo subvencije ali posojilo za ustvarjanje novih delovnih mest za težje invalide, kar vključuje oblikovanje delovnega mesta za invalida. Poleg tega lahko delodajalci prejmejo subvencijo za oblikovanje mest za usposabljanje in ustreznih del za invalide.

1.8 NIZOZEMSKA

- **Subvencija plače**

Odgovorne ustanove/organi:

- *Zavod za zavarovanje zaposlenih/občine (Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) / municipalities)*

Delodajalec lahko zaprosi za znižanje prispevkov (2.042 € na leto) v skladu z WIA/WAO in WW (Zakon o zavarovanju za primer brezposelnosti - Unemployment Insurance Act), v primeru, da zaposluje delovne invalide, za največ tri leta.

Delodajalec lahko dobi posebno subvencijo plače s strani UWV v primeru, če zaposluje invalida (pod 50 let), ki je prejemnik nadomestila za invalidnost (50 % minimalne plače za največ eno leto).

Delodajalec lahko zaprosi za posebno znižanje prispevkov v višini 6,500 € na leto, največ tri leta, če zaposluje osebo starejšo od 50 let, ki je prejemnica nadomestila za invalidnost.

V primeru zaščitene delo delodajalec prejema subvencijo plače za nižjo učinkovitost invalida. Višina subvencije je določena s pogajanjem z zaposlitvenim centrom.

“Politika brez tveganja” (*No Risk Policy*) je predvidena v primeru bolezni: ko delavec, ki je upravičen do nadomestila za invalidnost, zboli, je upravičen do nadomestila za čas bolniškega staleža s strani UWV. Delodajalec lahko odšteje nadomestilo od plače, ki jo mora plačevati med boleznijo. Maksimalno trajanje tega ukrepa je pet let.

- **Prilagoditev delovnega mesta**

Delodajalci so upravičeni do subvencije, ko je “nemobilna” oprema (npr. dvigalo za invalidski voziček), potrebna za invalida za delo in če stroški ne presegajo določenega limita.

1.9 ŠPANIJA

- **Kvotni sistem**

Odgovorne ustanove/organi:

- *Nacionalni inštitut za zaposlovanje (National Institute for Employment - INEM)*

Zavezanci: podjetja v privatnem sektorju, ki zaposlujejo 50 ali več delavcev.

Višina kvote: najmanj 2 % zaposlenih invalidov.

V primeru neizpolnjevanja kvote, zakon predvideva alternativne ukrepe, h katerim so delodajalci zavezani. Med te ukrepe spadajo: sklenitev poslovne ali javne pogodbe s posebnim zaposlitvenim centrom ali s samozaposlenim invalidom, donacije ali sponzorstva v smislu finančnega prispevka za razvoj aktivnosti za vključevanje invalidov na trg dela, ustvarjanje zaposlitev za invalide ali ureditev delovnega okolja, s tem, da se najprej sklene odgovarjajočo pogodbo s posebnim zaposlitvenim centrom.

V javnem sektorju je delež zaposlitev, rezerviranih za invalide, reguliran z zakonom in narašča na trenutnih 7 %.

Ministrstvo za delo in socialno varnost naj bi objavljalo informacije o zaposlovanju invalidov kot del politike ozaveščanja.

- **Subvencija plače**

Odgovorne ustanove/organi:

- INEM

Podjetja, ki zaposlujejo invalide, so upravičena do oprostitev plačila prispevkov za socialno varnost, in sicer:

- V primeru pogodbe za nedoločen čas ima delodajalec pravico do mesečnega povračila prispevkov za socialno varnost v višini 4.500 € na leto za vsakega zaposlenega za ves čas trajanja pogodbe. Če delavec spada v eno izmed naštetih skupin, je delodajalec upravičen do povračila v višini 5.100 € na leto:
 - a) osebe s cerebralno paralizo, osebe s težavami v duševnem zdravju, osebe z nižjimi kognitivnimi sposobnostmi in osebe pri katerih je prepoznana stopnja invalidnosti enaka 33 % ali več.
 - b) osebe s fizičnimi okvarami ali senzorno oviranostjo ter s prepoznano stopnjo invalidnosti v višini 65 % ali več.

Če je delavec invalid v času zaposlitve star 45 let ali več, ali če je ženskega spola, je odgovarjajoče povračilo višje za 1.200 € ali 850 € na leto. Višja povračila niso združljiva eno z drugim.

- V primeru, da so invalidi zaposleni po pogodbi za določen čas, se dodatek poveča do 3.500 € na leto za ves čas trajanja pogodbe. V primeru, da invalid spada v eno izmed naslednjih skupin, se dodatek poveča za 4.100 € na leto:
 - a) osebe s cerebralno paralizo, osebe s težavami v duševnem zdravju, osebe z nižjimi kognitivnimi sposobnostmi in osebe pri katerih je prepoznana stopnja invalidnosti enaka 33 % ali več.
 - b) osebe s fizičnimi okvarami ali senzorno oviranostjo in s prepoznano stopnjo invalidnosti v višini 65 % ali več.

Če je delavec invalid v času zaposlitve star 45 let ali več, ali je ženskega spola, je odgovarjajoče povračilo višje za 600 € na leto. Povračila so združljiva eno z drugim.

Delavci z odločbo o stalno zmanjšani zmožnosti za delo imajo zakonsko pravico do ponovne vključitve v delo. Pogoji za to so določeni z zakonom, zlasti v primeru znižanja plače ob spremembi nalog, vendar največ za 25 % in nikoli pod minimalno plačo.

- **Prilagoditev delovnega mesta**

Odgovorne ustanove/organi:

- INEM

Subvencije so na voljo delodajalcem za nadomestilo stroškov, ki nastanejo ob prilagoditvi delovnega mesta in primerni prilagoditvi.

1.10 ŠVEDSKA

- **Subvencija plače**

Odgovorne ustanove/organi:

- *Nacionalni odbor za trg dela in povezani okrajni odbori - uradi za zaposlovanje (National Labour Market Board and related County Boards / Employment offices)*

Delodajalec, ki zaposluje invalida z znižano delovno zmožnostjo lahko zaprosi za subvencijo plače. Znesek subvencije je odvisen od stroškov dela in učinkovitosti invalida, v povprečju znaša 1000 € na mesec. V splošnem je subvencija plače odobrena za štiri leta.

Obstajajo dve vrsti subvencije plače:

- a) *Utvecklingsanställning* je prilagojena oblika zaposlitve, odvisna od namena izobraževanja in usposabljanja. Te vrste zaposlitev se lahko izvaja v javnem in privatnem sektorju, največ eno leto.
- b) *Trygghetsanställning* je namenjena osebam, za katere ni dovolj ostalih ukrepov. Ta ukrep ni časovno omejen.

- **Prilagoditev delovnega mesta**

Odgovorne ustanove/organi:

- *Nacionalni odbor za trg dela in povezani okrajni odbori - uradi za zaposlovanje (National Labour Market Board and related County Boards / Employment offices)*

Subvencije za prilagoditev delovnega mesta se lahko plačujejo invalidom za plačilo pripomočkov ali delodajalcem za prilagoditve delovnega mesta. Po 12 mesecih mora prevzeti financiranje delodajalec ali Banka za socialno zavarovanje (Social Security Bank).

Delodajalec in delavec - invalid lahko kandidira za prilagoditev delovnega mesta v višini največ 5,400 €. Delodajalci so upravičeni do plačila prilagoditve delovnega mesta, zaposleni invalidi pa do plačila osebnih tehničnih pripomočkov. V primeru novo zaposlenih (kot del subvencije plač) je plačnik urad za zaposlovanje, za že zaposlene pa državna zavarovalnica.

1.11 POLJSKA

- **Kvotni sistem**

Odgovorne ustanove/organi:

- *Državni sklad za rehabilitacijo invalidov PFRON*

Državni sklad za rehabilitacijo invalidov (PFRON), ki obstaja od leta 1991, je namenski sklad za poklicno in socialno rehabilitaciji invalidov in njihovo zaposlovanje.

Višina kvote: 6 % zaposlenih invalidov.

V primeru neizpolnjevanja kvote, mora delodajalec prispevati določen znesek v sklad, kateri nudi finančne spodbude delodajalcem, ki izpolnjujejo kvoto. Upravičeni o do sredstev za prilagoditev delovnega mesta v skladu s potrebami invalida.

- **Subvencija plače**

Odgovorne ustanove/organi:

- *Državni sklad za rehabilitacijo invalidov PFRON*

Delodajalec, ki izpolnjuje zahtevano kvoto invalidov, je upravičen do mesečne subvencije plače. Višina subvencije je odvisna od stopnje invalidnosti.

Delodajalec je upravičen do znižanja prispevkov za socialno zavarovanje, saj se ta sredstva večinoma povrnejo.

Od leta 2004 dalje lahko Državni sklad za rehabilitacijo delodajalcu povrne stroške zaposlitve za osebo, ki invalidu pomaga pri delu. Število ur, ki so potrebne za pomoč invalidu, ne sme presegati 20 % ur, ki jih opravi invalid. Projekti financiranja se izvajajo tudi preko sredstev EU (ESS).

- **Prilagoditev delovnega mesta**

Odgovorne ustanove/organi:

- *Državni sklad za rehabilitacijo invalidov PFRON*

Stroški prilagoditve delovnega mesta se lahko povrnejo do višine 20 povprečnih mesečnih plač.

Iz sredstev sklada se financira tudi računalniška strojna oprema za invalide in računalniško usposabljanje, invalidski vozički, sredstva za študente invalide, nakup avtomobilov za invalide v obliki subvencij ali posojil, odprava ovir za gluhe in naglušne ter storitve tolmačenja ali tehničnih pripomočkov za to skupino invalidov. Sklad podpira tudi dejavnosti cca. 300 nevladnih organizacij, ki delujejo na področju invalidnosti.

1.12 VELIKA BRITANIJA

- **Kvotni sistem**
- **Subvencija plače in prilagoditve delovnih mest**

Odgovorne ustanove/organi:

- *Ministrstvo za delo (State Employment Department - DWP) – na državni ravni*

Lokalni uradi za zaposlovanje »Jobcentre Plus«:

- program »Access to Work“ omogoča subvencijo za prilagoditev delovnega mesta,
- programi za spodbujanje zaposlovanja: 'Linking rules', 'Permitted earnings', 'Tax credits'

Nevladne organizacije, privatne organizacije in lokalni uradi za zaposlovanje: programi iskanju dela, zaščitno zaposlovanje, podporno zaposlovanje

2 POROČILO UNIVERZITETNEGA REHABILITACIJSKEGA INSTITUTA REPUBLIKE SLOVENIJE O IZVAJANJU AKCIJSKEGA PROGRAMA ZA INVALIDE 2007-2013 V LETU 2011

2.1 Cilj: v družbi povečati ozaveščenost o invalidih, njihovem prispevku k razvoju družbe, pravicah, dostojanstvu, potrebah

Razvojni center za zaposlitveno rehabilitacijo je v letu 2011 izvajal naloge na področju Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in pričel izvajati naloge tudi na področju Zakona o izenačevanju možnosti invalidov. Deset nalog je potekalo v okviru naslednjih javnih pooblastil Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji:

- usklajevanje in koordinacija strokovnega razvoja na tem področju,
- priprava standardov storitev zaposlitvene rehabilitacije,
- priprava standardov usposabljanj in znanj za strokovne delavce in izvajalce zaposlitvene rehabilitacije in skrbi za njihovo izvajanje,
- priprava standardov kakovosti na področju zaposlitvene rehabilitacije,

in naloge za Zakon o izenačevanju možnosti invalidov, ki so obsegale analitične, strokovne, informacijske, programske naloge in razvojno delo. Za oba zakona smo delovali v desetih razvojno raziskovalnih skupinah.

Ukrep 1.1 Priprava in izvajanje učinkovitih dejavnosti za ozaveščanje ključne javnosti na področju zaposlovanja in izobraževanja, strokovnih delavcev ...

in

Ukrep 1.3 Uveljavljanje dobrih praks na področju zaposlovanja in izobraževanja

2.2 Programi – projekti:

1. Prehod mladih s posebnimi potrebami iz šole na trg dela

Naročnik projekta: Evropski socialni sklad

Nosilni partner projekta: Racio Social, Slovenija

Koordinator projekta za URI – Soča: mag. Aleksandra Tabaj

Projekt Prehod mladih s posebnimi potrebami iz šole na trg dela je zasnovan na dejstvu, da prehod mladih med tema dvema različnima področjema ni sistemsko urejen.

Analize na ravni Evropske unije kažejo potrebo po uvedbi podpornega sistema, ki bi mladostnike s posebnimi potrebami spremljal že v času šolanja in jih pripravljaj na vstop na trg dela. Stanje na trgu dela je danes za vse, ki so na njem in tudi za tiste, ki nanj vstopajo, polno izzivov in dogajanj, prav pogosto pa tudi težav. Soočamo se s tem, da postajajo prehodi med različnimi stanji – brezposelnostjo, zaposlenostjo, menjavo služb, poklicev in kariere, pogosti in vse bolj običajni. Ljudje, ki vstopajo v te interakcije, pa so lahko premalo, preslabo in/ali prepozno informirani o različnih možnostih, ki so na voljo. Kar velja tudi za njihove pravice. Bolj kot običajna populacija je pri tem ovirana populacija invalidov ali oseb s posebnimi potrebami, ki se z oviranostjo sooča že v času izobraževanja. Obstoječi projekt je nastal na idejni podlagi, da združimo vsa znanja in akterje v mrežo povezav in možnosti za vstop na trg dela za te osebe. Ker njihove ovire in težave izvirajo iz zdravstvenih dejavnikov, se primarnima dvema področjema – izobraževanju in delu, priključuje tudi zdravstvo. V praksi se tako otrok in mladostnik s posebnimi potrebami in njegovi starši ter učitelji in svetovalci srečujejo vsaj s tremi zelo različnimi sistemi, kar prispeva dodatno k težavnosti področja. V okviru projekta bo pripravljen sistemski pristop z učnim načrtom vsebin za strokovne delavce, ki bodo delali pri prehodu mladih iz področja izobraževanja na trg dela.

Projekt bo trajal: od januarja 2011 do decembra 2013.

2. Leonardo da Vinci prenos inovacij:

EOF - European Outplacement Framework

Nosilec projekta: Schulungszentrum Fohnsdorf, Avstrija

Koordinator projekta za URI - Soča: mag. Zdenka Wltavsky

Brezposelnost je bila vedno povezana z manjšimi možnostmi socialnega, poklicnega in osebnega razvoja. Pridobitev ustreznih kvalifikacij brezposelnih je priložnost za izboljšanje tega stanja in spodbuda za osebni razvoj, tako da oseba najde pot in svojo priložnost na trgu dela. Niso pa samo ustrezne kvalifikacije (po meri delovnega mesta) ključ za uspešno integracijo na trg dela, temveč tudi ustrezna podpora. Pomeni, da morajo osebe na poklicnem usposabljanju, da bodo dobile ustrezno zaposlitev, pridobiti tudi podporo, tako profesionalno kot tudi pomoč za uspešno iskanje zaposlitve in ustrezno mentorstvo. To vrsto dodatne podpore imenujemo "outplacement". Gre za usposabljanje v realnem delovnem okolju ob ustreznem mentorstvu. Osnovni cilj projekta je bil kreirati priročnik, ki je namenjen trenerjem na področju poklicnega usposabljanja in mentorjem v podjetjih. Projektni partnerji projekta LdV European Outplacement Framework so imeli septembra 2011 v Randersu, na

Danskem, zaključno konferenco projekta, katere glavni namen je bil predstaviti rezultate in izkušnje, ki smo jih imeli z izvedbo pilotskih seminarjev za mentorje in tutorje. Seminarja smo v URI Soča izvedli v Mariboru v mesecu aprilu in maju 2011. Poklicna kvalifikacija je ena od možnosti za razrešitev primanjkljaj znanja, ki je večkrat glavni razlog za brezposelnost. Drug pomemben faktor za uspešno zaposlitev je tudi ustrezna ponudba zunanjega usposabljanja v podjetjih (outplacement) v obliki podpore in nadzora v procesu iskanja zaposlitve. Projekt Evropski zaposlitveni okvir (EOF) se osredotoča na poklicno (re)integracijo in uspešno načrtovanje kariere oseb, ki se usposabljujejo in nadaljnje izobražujejo. V tem okviru smo razvili orodja in metode v pomoč inštruktorjem pri njihovih nalogah v zvezi z »outplacement« dejavnostmi. Na konferenci je vseh osem projektnih partnerjev predstavilo interne rezultate pilotne faze seminarjev za mentorje in tutorje. Predstavitev je vključevala načine, kako smo dosegli ciljno skupino, s kom smo sodelovali pri izvedbi seminarjev, iz katerih podjetij in drugih organizacij so bili udeleženci, kakšne povratne informacije smo dobili od njih in kaj lahko izboljšamo ter prvi vtisi glede izvedenih vsebin in organizacijo seminarjev. Na konferenci smo predstavili osrednja produkta projekta – Metodološki priročnik za mentorje in tutorje ter Katalog dobrih praks (z zbirko orodij, ki so v pomoč pri svetovanju in usposabljanju za uspešno vključitev na trg dela). Drugi rezultati projekta so modularni pilotski seminar za mentorje in tutorje ter spletna stran projekta (<http://www.eu-eof.net>).

Zaključek projekta: 30. 9. 2011

3. Projekt Leonardo da Vinci PARTNERSTVO:

Razvoj kompetenc ključnih oseb za boljšo integracijo in zaposljivost invalidov in drugih ranljivih skupin na Evropski trg dela (DCKeyTrain)

Nosilec projekta: URI - Soča

Koordinator projekta: mag. Zdenka Wltavsky

Ena izmed nalog Razvojnega centra za zaposlitveno rehabilitacijo je spodbuditi in povečati sodelovanje med podjetji in povečati zaposlovanje invalidov in drugih ranljivih skupin. V projektu DCKeyTrain razvijamo podpora orodja za MSP ter institucije, ki spodbujajo zaposlovanje invalidov in drugih ranljivih skupin. Na podlagi ekspertiz partnerjev projekta, primerjave zakonodaje in programov usposabljanja smo razvili ustrezen program usposabljanja in podporne programe v pomoč podjetjem in institucijam, ki sodelujejo pri

integraciji te ciljne skupine. V le-teh neposredno sodelujejo s ciljno skupino invalidov in dolgotrajno brezposelnih t.im. ključne osebe, ki morajo biti za to delo ustrezno usposobljene. Zato je bila ena izmed nalog projekta tudi spoznavanje obstoječih kvalifikacij in kompetenc ključnih oseb pri posameznih partnerjih ter primerjava in opredelitev tistih, ki so za podporo ciljni skupini najustreznejše. Med partnerskimi državami smo spoznali njihove izkušnje in primere inovativnih praks na področju zaposlitvene rehabilitacije in zaposlovanja invalidov. Zadnji sestanek projektnih partnerjev, ki je bil novembra 2011 v Exeterju, v Veliki Britaniji, je bil namenjen končni potrditvi modularnega programa usposabljanja, ki smo ga testirali v vsaki partnerski državi, evalvaciji partnerskega sodelovanja, predstavitvi zaključkov diskusijskih skupin v partnerskih državah, diseminacijskih aktivnosti ter pripravi končnega poročila projekta DCKeyTrain. Partner iz Velike Britanije je v okviru projektnega sestanka organiziral enodnevno delavnico »Getting to Work«, ki je bila namenjena strokovnih delavcem na področju poklicne rehabilitacije in drugim, ki sodelujejo z delodajalci za uspešnejšo integracijo invalidov in drugih težje zaposljivih. Za seminarjem smo imeli partnerji projekta še zadnji sestanek, ki je bil v glavnem namenjen pripravi zaključnega poročila projekta DCKeyTrain. Praktičen primer uspešne integracije invalidov v zaposlitev na odprti trg dela je organizacija Remploy, ki smo jo obiskali zadnji dan sestanka. To je neprofitna organizacija, katere osnovna dejavnost je financirana iz državnega proračuna, to je posredovanje pri iskanju zaposlitve invalidom. Organizacija išče zaposlitev na pobudo invalida na odprtem trgu dela. Vzpostavljeno imajo mrežo delodajalcev pri katerih iščejo primerna delovna mesta za invalide. Primer za vsakega invalida vodi »case manager«, ki je v celoti odgovoren za uspešno zaposlitev invalida, spremlja pa ga tudi na novem delovnem mestu in pomaga delodajalcu za uspešno integracijo. V okviru projekta so udeleženci mobilnosti pridobili dodatna znanja in izkušnje, ki jim bodo koristile pri opravljanju strokovnega dela na področju zaposlitvene rehabilitacije in osebnem razvoju: kreiranje in implementacija modularnega programa usposabljanja za ključne osebe, ki v MSP in različnih institucijah sodelujejo pri zaposlovanju ter spodbujanju zaposlovanja invalidov; ključne kompetence zaposlenih, ki neposredno delajo z ciljno skupino invalidov in drugimi težje zaposljivimi ter dodatna znanja na področju uspešnega sodelovanja z delodajalci za učinkovitejšo integracijo invalidov.

Zaključek projekta: 31. 7. 2011

4. Projektu GRUNDTVIG Učna partnerstva:

GEPP - Grundtvig Economic participation Platform

Nosilec projekta: Karriere Club, Avstrija

Koordinator projekta za URI - Soča: mag. Zdenka Wltavsky

Projekt je usmerjen v podporo ranljivih ciljnih skupin, predvsem invalidom, da bi pridobili in obdržali zaposlitev. V Evropi je bilo razvitih veliko ekspertiz, praks, metodologij, smernic za razvoj kariere, poklicnih usposabljanj in podpornih orodij na področju izobraževanja in usposabljanja odraslih. V projektu smo želeli ugotoviti, kako kulturne, socialne in ekonomske razmere vplivajo na zaposlovanje in poklicno usposabljanje v praksi. Izmenjali smo izkušnje in razvili nove metode ter pedagoške pristope za bolj uspešno integracijo ciljne skupine na trg dela. V letu 2011 smo končali končna produkta projekta - spletno stran projekta s svetovalnim forumom (»Online-Consultancy service«) ter evropsko on-line revijo »European Journal of Employment and Disadvantage« (<http://www.gepp-project.eu>). Vsak projektni partner je na spletni strani objavil 5 aktualnih vprašanj in odgovorov s področja zaposlitvene rehabilitacije in zaposlovanja ranljivih skupin ter koristne povezave (spletne strani). Prevedena so bila v vse jezike projektnih partnerjev. Vsak projektni partner je na spletni strani predstavili 8 dobrih praks s področja spodbujanja zaposlovanja invalidov in drugih težje zaposljivih skupin. Uredniški odbor revije »European Journal of Disadvantage« je prejel in objavil 12 člankov, ki se nanašajo na različne dobre prakse pri usposabljanju in zaposlovanja invalidov in drugih ranljivih skupin, razvitih v okviru evropskih projektov ter nacionalnih programov.

Zaključek projekta: 31. 7. 2011

5. Projekt Leonardo da Vinci prenos inovacij:

Travors 2 (Training for Vocational Rehabilitation Services)

Nosilec projekta: Rehabilitation Network Ltd, Velika Britanija

Koordinator projekta za URI - Soča: mag. Zdenka Wltavsky

Travors 2 je projekt Evropske unije v okviru programa Leonardo da Vinci na področju poklicne rehabilitacije. Projektna ideja izhaja iz prejšnjega projekta Travors, kjer so razvili program za izvajalce poklicne rehabilitacije in kreirali standarde za storitve poklicne rehabilitacije. V projektu Travors 2 bomo razvili program usposabljanja za pridobivanje veščin za uspešnejšo podporo invalidom in drugim ranljivim skupinam pri njihovem zaposlovanju na odprtem trgu dela. Projektne aktivnosti so usmerjene k večjemu upoštevanju posebnih potreb invalidov in nepriviligiranih skupin, spodbujanje njihove mobilnosti, pomoč pri socialnem vključevanju in povečanje njihove zaposljivosti. Glavni cilj projekta Travors 2 je zgraditi samoučinkovit model za pridobitev veščin (temelječ na pozitivnih izkušnjah), kreirati program usposabljanja in prenesti znanje z uvedbo modela trenerjem, supervizorjem, svetovalcem zaposlitve. V projektu bomo formirali evropsko mrežo kvalificiranih in kompetentnih praktikov specialistov na področju zaposlitvene rehabilitacije, spletni forum za svetovalce zaposlitve ter razvili mehanizem za akreditiranje na IKT temelječem učenju. Projekt vključuje tudi sodelovanje z univerzami in podjetji. Vsebinsko se projekt povezuje z delom delovne skupine za izobraževanje strokovnih delavcev na področju zaposlitvene rehabilitacije – standardi znanj. Z raziskavo (Learning Needs Analysis) za ugotavljanje potreb po znanju med strokovnjaki, ki delajo na področju zaposlitvene/poklicne rehabilitacije smo izvedli strukturiran intervju med tremi ciljnimi skupinami: izkušenimi strokovnjaki, začetniki in vodji. Usposabljanje strokovnjakov na področju zaposlitvene rehabilitacije, ki je bilo novembra 2011 v Exeterju, je bilo namenjeno pridobivanju manjkajočih znanj, ki bodo zagotavljala uspešnejšo delo le-teh. V okviru usposabljanja smo dorekli tudi potek in nadaljnje aktivnosti, ki jih morajo izvesti projektni partnerji pri pripravi nacionalnega načrta usposabljanja za izvedbo praktičnega usposabljanja v obliki delavnice. Spletna stran projekta je <http://www.travors-2.eu>.

Zaključek projekta: 30. 9. 2012

6. Leonardo da Vinci razvoj inovacij:

Accessible web based and interactive video supported skills transfer (ACTrain)

Nosilec projekta: OZARA, invalidsko podjetje d.o.o., Slovenija

Koordinator projekta za URI - Soča: mag. Zdenka Wltavsky

Uporaba informacijsko komunikacijskih tehnologij je v procesu rehabilitacije za invalide temeljnega pomena. Ciljni skupini, ki imata okvare zaznavanja - slepi in slabovidni ter gluhi in naglušni, so pri tem procesu lahko v veliki meri izključeni, v kolikor jim možnosti tehnologij ne zagotavljajo vključujočega pristopa. Pri delu opažamo, da mora ta ciljna skupina uporabljati povsem neprilagojeno informacijsko komunikacijsko tehnologijo (v nadaljevanju IKT). Strokovni delavci, ki delajo s temi ciljnim skupinami, nimajo dovolj strokovnega znanja s tega področja. Cilj projekta je, da se tem ciljnim skupinam omogoči enak dostop do usposabljanja. Konzorcij projektnih partnerjev iz petih evropskih držav bo razvil inovativni IKT podprti program usposabljanja na področju izdelave unikatnih keramičnih izdelkov za najmanj 70 gluhih, naglušnih, slepih in slabovidnih udeležencev usposabljanja. Poleg tega bo inovacija dostopna za vsakogar v Evropi, ne glede na njen/njegov socialni status. Strokovnjaki bodo preizkusili inovacijo v okviru 6 pilotnih usposabljanj in spodbudili projektno promocijsko kampanjo, ki bo med drugim vključevala širjenje rezultatov na lokalnem, regionalnem, nacionalnem in evropskem nivoju s pomočjo mreže do vseh pomembnih evropskih ustanov, odgovornih za izobraževanje in usposabljanje oseb s posebnimi potrebami, do ustanov, ki oblikujejo politiko na tem področju. Dolgoročni cilj projekta je vzpostavitev podlag za (ne)formalni status inovativnega IKT orodja kot enega ključnih orodij za izobraževanje in usposabljanje oseb s posebnimi potrebami. Ena od ključnih evropskih organizacij za rehabilitacijo, Evropska platforma za rehabilitacijo, je pripravljena sodelovati pri tem projektu, predvsem s svojimi izkušnjami na področju dobrih praks in tudi pri razširjanju zaključkov. V letu 2011 so projektni partnerji pripravljali lekcije za spletno stran v svojem nacionalnem ter znakovnem jeziku (za gluhe in naglušne). Predstavljene so na spletni strani (www.see-hear-touch.com).

Zaključek projekta: 31. 12. 2012

2.3 Cilj: Invalidom zagotavljati dostop do dela in zaposlitve brez diskriminacije v delovnem okolju, ki je invalidom odprto, vključujoče in dostopno

Ukrepi:

5.4 zagotavljane programov strokovnega izobraževanja za rehabilitacijske svetovalce ZRSZ, strokovne delavce in izvedence ZPIZ, koncesionarje zaposlitvene rehabilitacije, izvajalce programov socialne vključenosti, zaposlitvene centre in invalidska podjetja

Dogodki: Seminarji, posveti, konference Razvojnega centra za zaposlitveno rehabilitacijo v letu 2011

<p>26.1.2011 - Zaključna konferenca projekta je potekala v Seggau pri Lipnici, v Avstriji, v okviru projekta Operativni program Slovenija - Avstrija 2007 - 2013: Projekt TrainProCoop (Program podpornih storitev za mala in srednja podjetja).</p> <p>RCZR je bil so-organizator.</p>	<p>1 dan</p>
<p>24. 3. 2011, Ljubljana, na URI Soča, Razvojni center za zaposlitveno rehabilitacijo je pripravil seminar "Programi socialne vključenosti – pogledi, ocene in izzivi".</p> <p>RCZR je bil organizator (edini).</p>	<p>1 dan</p>
<p>15.-22. Maj 2011, Manchester, Velika Britanija – donacija CMEPIUS v okviru Leonardo vseživljenjskih programov izobraževanja</p> <p>Strokovna ekskurzija za podporno zaposlovanje, gostiteljica: Britanska zveza za podporno zaposlovanje (BASE)</p>	<p>5 dni</p>
<p>24. in 25. maj 2011 je na URI potekal seminar »Interdisciplinarno timsko delo in individualni rehabilitacijski načrt v zaposlitveni in poklicni rehabilitaciji«.</p> <p>RCZR je bil organizator (edini).</p>	<p>2 dni</p>
<p>30. 5. in 2. 6. 2011, na URI (Ljubljana in Maribor) je potekalo usposabljanje za člane rehabilitacijskih komisij, namenjeno poenotenemu načinu ocenjevanja invalidnosti v povezavi z MKF.</p> <p>Seminar je potekal v sodelovanju z ZRSZ.</p>	<p>2 dni</p>

20. in 21. 9. 2011, Rehadnevi 2011, Portorož RCZR je bil eden od organizatorjev.	2 dni
13.10.2011, URI Soča, v Ljubljani je potekal seminar "Stresne situacije v zaposlitveni rehabilitaciji". RCZR je bil organizator (edini).	1 dan
27. 10. 2011 je v Mariboru, na URI Soča, potekal posvet "Svetovanje podjetjem pri zaposlovanju invalidov". RCZR je bil organizator (edini).	1 dan
17. 11. 2011, Ljubljana, na Univerzi Ljubljana, posvet Prehod mladih s posebnimi potrebami iz sistema izobraževanja na trg dela. RCZR je bil so-organizator.	1 dan
22. 11. 2011 je v Ljubljani, na URI Soča potekal seminar "Obnavna uporabnikov s težavami v duševnem zdravju". Seminar je potekal v sodelovanju s Šentprimo.	1 dan
1.12. 2011, Ljubljana, na URI Soča, je potekal seminar Težave v duševnem zdravju in dvojne diagnoze RCZR je bil edini organizator.	1 dan
6. 12. 2011 je v Državnem svetu RS potekal seminar "Uporaba informacijsko komunikacijskih tehnologij za slepe in slabovidne ter gluhe in naglušne v zaposlitveni rehabilitaciji". RCZR je bil glavni organizator.	1 dan
21. 12. 2011 Zaključno srečanje z izvajalci zaposlitvene rehabilitacije	Poldnevno srečanje
	Skupaj: 19,5 izobraževalnih dni

Ukrepi

5.15 nadaljnje vzpostavljanje in operacionalizacija izvajanja podpornega zaposlovanja v praksi

Raziskovalna dejavnost:

Razvojni center za zaposlitveno rehabilitacijo je izvajal v letu 2011 raziskovalno nalogo na temelju javnih pooblastil v okviru Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, s katero smo pripravili strokovno podlago za lažje izvajanje podpornega zaposlovanja v praksi. Z pridobitvijo podatkov ugotovljamo, da le cca 10 % populacije oseb z odločbo o podporni zaposlitvi tudi dejansko pridobiva podporne storitve v okviru mreže izvajalcev, vendar le v majhnem številu – cca 2,5 ure mesečno.

5.22 Zagotavljanje podpore delodajalcem pri razvijanju poklicne kariere zaposlenega invalida

Delovna skupina je pripravila predlog ideje svetovalnega središča za delodajalce v Sloveniji. V mesecu oktobru 2011 je organizirala posvet za delodajalce v Mariboru z naslovom »Svetovanje podjetjem pri zaposlovanju invalidov«. Na posvetu so bili predstavljeni projekti informacijskih točk svetovanja invalidom in podjetjem razviti v okviru nacionalnih in evropskih projektov ter dobre prakse pri zaposlovanju invalidov, ki so jih predstavili delodajalci iz Podravja. Da bi vzpostavljena informacijska točka za delodajalce kar najbolje služila namenu, smo med udeleženci posveta naredili raziskavo ter pridobili čim več relevantnih informacij za optimalno organizacijo le-te. Delodajalci so poudarili, da bi jim bilo svetovanje pri zaposlovanju invalidov v veliko pomoč pri izvedbi postopkov zaposlovanja invalidov.

Na področju priprave medinstitucionalnega programa povezovanja pri delu z invalidi so člani delovne skupine, ki prihajajo iz različnih organizacij in institucij, pripravili najpogostejša vprašanja, ki jih postavljajo delodajalci, ko želijo zaposliti invalida. Zato so člani delovne skupine v imenu svoje organizacije pripravili:

- seznam vprašanj/informacij, ki jih najpogosteje vprašujejo delodajalci v zvezi z zaposlovanjem invalidov v njihovi organizaciji in
- seznam vprašanj/informacij, ki jih delodajalci vprašujejo pri njih, pa se nanašajo na druge organizacije/institucije.

Naše aktivnosti smo smiselno navezali na mednarodno sodelovanje z organizacijami in projekti, s katerimi Univerzitetni rehabilitacijski inštitut že sodeluje in pri tem poglobili naše sodelovanje. Zato smo raziskavo o ustreznih znanjih in kompetencah zaposlenih v ključnih institucijah, ki sodelujejo v procesu zaposlovanja in svetovanja invalidom in drugim ranljivim skupinam izvedli v okviru projekta Leonardo da Vinci Partnerstva DCKeyTrain (Development the Competences of Key Players for better Integration and Employability of Disadvantaged Groups on the European Labour Market).

2.4 Cilj: invalidom zagotavljati učinkovito skrb za njihovo zdravje

V letu 2011 smo vpeljali številne novosti – v nadaljevanju so navedene po poklicnih skupinah.

Zdravniki

Ocenjevanje:

- sistematična uporaba nekaterih ocenjevalnih orodij v subspecialistični ambulanti za kronično nerakavo bolečino (MPI, CPAQ, TSK, CES-D, STAI, pain DETECT),
- ocenjevanje otrok z obporodno okvaro brahialnega pleteža (Toronto lestvica),
- sodelovanje s kirurgi plastiki v zgodnjem odločanju o operativnem zdravljenju otrok z obporodno okvaro brahialnega pleteža,
- uporaba lestvice SCIM pri vseh pacientih z okvaro hrbtenjače,
- ocenjevanje fantomske bolečine in bolečine v krnu v rednih časovnih presledkih (ob sprejemu, tedensko, pred odpustom, ob ambulantni kontroli),
- izdelali smo vsebino predelav avtomobilov (opis predelav in opredelitev upravičencev do posamezne predelave) za voznike s posebnimi potrebami,
- Izdelali smo seznam timskih pregledov (z opredelitvijo dela vseh članov tima) v zvezi z oceno predelav avtomobilov za voznike s posebnimi potrebami,
- uvedba in preizkus merskih instrumentov za CPR,
- uvedba in preizkus nove klinične poti za CPR,
- uvajanje merjenja vpliva zaposlitvene rehabilitacije na kakovost življenja (pilotska uporaba vprašalnika v okviru sodelovanja v učni skupini Evropske platforme za

rehabilitacije),

- izdelava protokola za obravnavo oseb z miofascialnim bolečinskim sindromom,
- postopno prenavljanje programov v ARS po že sprejetem programu,
- uporaba Eye Tracking naprave v nadomestni komunikaciji,
- evocirani potenciali za oceno stanja po okvari hrbtenjače.

Diagnostika:

- določanje prehranskega statusa pri ogroženih bolnikih sprejetih na rehabilitacijo na URI Soča z bioimpedančno metodo.

Terapija:

- terapija z ogledalom za lajšanje fantomske bolečine,
- stimulacija globokih možganskih jeder za otroke z možganskimi okvarami in hudimi motnjami mišičnega tonusa in nekontroliranimi gibi,
- telerehabilitacija – izvajanje terapije na daljavo s pomočjo naprave Balance Trainer.

Delovni terapevti

Ocenjevanje:

- vprašalnik QUEST kot redna oblika spremljanja zadovoljstva uporabnika na področju invalidskih vozičkov (otroci in mladostniki).

Terapija:

- funkcionalno Usposabljanje Nevroloških Bolnikov (FUNB) z glasbo na oddelku po možganski kapi.
- vadba funkcije roke na simulirani napravi,
- plesno gibalne aktivnosti za odrasle po amputaciji,
- uvedba metod likovne terapije,
- sodobni tehnološki postopki izdelave opornic za roke,
- uvajanje terapije s pomočjo psa pri otroku.

Fizioterapevti

Terapija:

- SEAS vadbeni pristop za mladostnike z idiopatsko skoliozo,
- program fizioterapije za bolnike s fibromialgijo,
- terapija z laserjem visoke intenzitete,
- vadba hoje s pomočjo robota,
- vadba ravnotežja z uporabo navidezne resničnosti,
- nordijska hoja.

Zdravstvena nega

- e-naročanje zdravil in sanitetnega materiala uvedeno še na Oddelku za rehabilitacijo pacientov po amputaciji,
- začetek uvajanja varnostnih razgovorov na vseh bolniških oddelkih,
- uvedba enkrat tedenskega nadzora nad delom pralnice; uvedba evidenčnega lista,
- strokovno uvajanje na delo pri vseh na novo sprejetih kandidatih (bol. str., ZT, DMS),
- seznam merskih naprav in indikatorjev na vseh bolniških oddelkih in kontrola delovanja, oz. vodenje evidence o kalibraciji,
- priprava in uvedba obrazca – Izjava za dijake, študente, prostovoljce,..o zaupnosti podatkov o boleznih in zdravstvenemu stanju oseb, ter o varstvu osebnih podatkov.

Diplomirani inženirji ortotike in protetike

- uporaba posebne izvedbe ortoz za medenico in spodnje ude za otroke z mielo- meningokelo,
- odvzem mere z vakuumskim sistemom za transtibialne proteze,
- dinamičen odvzem mere za ortopedske vložke,
- metoda direktnega modeliranja protez po (delni) amputaciji prstov iz silikona,
- merjenje pritiskov sedežne površine s Pressure Mapping System.

Psihologi

- uvajanje tehnik relaksacije (EFT) pri otrocih in starših,
- uporaba metod in tehnik Izkustvene geštalt družinske terapije pri obravnavi družin,
- izvajanje računalniško podprte kognitivne vadbe,
- skupinska podporna terapija za bolnike po amputaciji v času rehabilitacije,
- kognitivna rehabilitacija s principom Rehacom,
- skupina za samopomoč svojcem.

Logopedi

- Snoezelen – multisenzorna stimulacija kot podlaga za spodbujanje pred-govornih sposobnosti.

Farmacevti (lekarna)

- izdaja homeopatskih zdravil,
- farmokoterapijski pregled,
- farmakoterapijski nasvet,
- pregled kože s svetovanjem z dermokamero.

Razvojni center za zaposlitveno rehabilitacijo (RCZR)

V RCZR je v letu 2011 delovalo 10 delovnih skupin, ki so pripravile:

- Evalvacijo zaposlitvene rehabilitacije za leto 2010, ki je vsebovala evalvacijo s strani uporabnikov, napatnih ustanov (ZRSZ in ZPIZ), izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije, delodajalcev, podpornega zaposlovanja in prilagoditev delovnih mest invalidom. Evalvacije so bile pripravljene z novimi, izboljšanimi vprašalniki in novimi področji evalvacij.
- Zaposlitvena rehabilitacija in delodajalci: delovna skupina se je osredotočila na pripravo podpornega programa za mala in srednja podjetja ter medinstitucionalno povezovanje za delo z invalidi.
- Nadzor nad izvajanjem storitve Ocenjevanje doseganja delovnih rezultatov zaposlenih invalidov, za osemnajst primerov ocen storitve pri treh izvajalcih.

Pripravljen je bil nov protokol nadzora v skladu s standardi storitev.

- Svetovalno delo za strokovne delavce v timih zaposlitvene rehabilitacije je z intervizijskim pregledom dobrih praks v zaposlitveni rehabilitaciji predstavilo nov način dela, ki je usmerjen v poenotenje dela na ravni vseh izvajalcev v Sloveniji. Hkrati smo podrobno obdelali stres pri delu v zaposlitveni rehabilitacije, področje dela z uporabniki s težavami v duševnem zdravju in povezanost težav v duševnem zdravju z odvisnostjo.
- Pilotno preverjanje normativov zaposlitvene rehabilitacije je z analizo podatkov na ravni vseh izvajalcev v letu 2011 za devetmesečno obdobje pokazalo 120 % izpolnjevanje normativov na ravni celotne Slovenije. V okviru 14 izvajalcev so še velika odstopanja na različnih področjih normativov za posamezne storitve, ki jih bo potrebno analizirati še v naslednjih razdobjih.
- Naloga Standardi storitev – uvajanje sistema EQUASS je v letu 2011 pripravila dva nova izvajalca zaposlitvene rehabilitacije za pridobitev certifikata za področje storitev v rehabilitaciji. Pripravljena je bila spletna stran z informacijami o certifikatu in dokumentacijo.
- Delovna skupina, ki je delala na informacijsko komunikacijskih tehnologijah za invalide v procesu zaposlitvene rehabilitacije je pripravila temeljne vsebine in jih javno predstavila na posvetu, ki je potekal v Državnem svetu Republike Slovenije ob Mednarodnem dnevu invalidov. Vsebine so temeljnega pomena za standarde znanj izvajalcev, saj je obvladovanje uporabe IKT nujna za delo vsakega gluhega in naglušnega ter slepega in slabovidnega uporabnika storitev zaposlitvene rehabilitacije.
- Standardi usposabljanj in znanj za strokovne delavce na področju zaposlitvene rehabilitacije so vključili nove metode dela - uporabo bio-psiho-socialnih metod dela v praksi, motivacijske teorije v praksi, načrtovanje vpliva invalidnosti na poklicno pot, primerjavo pristopov v Sloveniji in Veliki Britaniji.
- Priprava podlag za metodologijo spremljanja izvajanja Zakona o izenačevanju možnosti invalidov – določitev kazalnikov za evalvacijo izvajanja zakona.
- Za Zakon o izenačevanju možnosti invalidov je bil pripravljen seznam predelav avtomobilov, v katerem so opisana medicinska – funkcijska stanja, kjer so invalidi upravičeni do posamezne predelave, določeno je okvirno letno število posameznih predelav in cene predelav; pripravljen je opis vrste timskega pregleda

invalidov glede upravičenosti do posameznih predelav in določene tri vrste timskih pregledov invalidov glede na obsežnost in zahtevnost timske ocene ter organizacijska shema delovanja ambulante za objektivno timsko oceno upravičenosti posameznikov do potrebne predelave avtomobila.

Univerzitetni rehabilitacijski inštitut Republike Slovenije – Soča skrbi za uravnotežen razvoj celostne rehabilitacije v državi, uvaja nove rehabilitacijske metode in programe in prenaša znanje na sekundarni in primarni nivo zdravstvenega varstva ter izvaja raziskave na področju fizikalne in rehabilitacijske medicine in drugih področjih rehabilitacije. To izvajajo vse enote URI – Soča, pomembno vlogo pa imata Katedra za fizikalno in rehabilitacijsko medicino in Razširjeni strokovni kolegij za fizikalno in rehabilitacijsko medicino, oba od ustanovitve s sedežem na Univerzitetnem rehabilitacijskem inštitutu Republike Slovenije – Soča.

Zgoraj navedene novosti so vpeljale vse strokovne skupine in vse enote URI – Soča. Poudariti velja uvedbo uporabe nekaterih ocenjevalnih orodij v subspecialistični ambulanti za kronično nerakavo bolečino, ocenjevanja otrok z obporodno okvaro brahialnega pleteža (Toronto lestvica), ocenjevanja fantomske bolečine in bolečine v krnu v rednih časovnih presledkih, izdelavo protokola za obravnavo oseb z miofascialnim bolečinskim sindromom, določanje prehranskega statusa pri ogroženih bolnikih, sprejetih na rehabilitacijo na URI – Soča, terapijo z ogledalom za lajšanje fantomske bolečine, SEAS vadbeni pristop za mladostnike z idiopatsko skoliozo, vadbo hoje s pomočjo robota, dinamičen odvzem mere za ortopedske vložke, metodo direktnega modeliranja protez po (delni) amputaciji prstov iz silikona, merjenje pritiskov sedežne površine s Pressure Mapping System, uvajanje tehnik relaksacije (EFT) pri otrocih in starših, uporabo metod in tehnik izkustvene geštalt družinske terapije pri obravnavi družin in številne popoldanske aktivnosti, ki dopolnjujejo programe rehabilitacije. Vse naštetje in druge novosti pripomorejo k boljšemu delu s pacienti in drugimi uporabniki.

Nadaljevali smo s prestrukturiranjem ambulantnih programov ter uvedli novo ambulanto za športne poškodbe, ambulanto za sklepne in ob sklepne bolezni in okvare ter subspecialistično ambulanto za kronično nerakavo bolečino.

Delo v številnih laboratorijih in domu IRIS je postalo del redne klinične prakse. S tem smo dosegli pomemben uspeh v smeri celostne rehabilitacijske obravnave bolnikov.

V kabinetu za ocenjevanje voznških sposobnosti voznikov s posebnimi potrebami nadaljujemo ocenjevanje po evropskih standardih v skladu z odločbo ministra za zdravje in ministra za notranje zadeve o pooblastitvi URI – Soča za opravljanje

zdravstvenih pregledov in kontrolnih zdravstvenih pregledov telesno prizadetih oseb (4. 1. 2007). V letu 2011 smo dodatno izdelali vsebino predelav avtomobilov (opis predelav in opredelitev upravičencev do posamezne predelave) in seznam timskih pregledov (z opredelitvijo dela vseh članov tima) v zvezi z oceno predelav avtomobilov za voznike s posebnimi potrebami.

Nadaljujemo z ocenjevanjem izida rehabilitacije z lestvico FIM (Functional Independent Measure), ki poteka na vseh oddelkih Klinike za fizikalno in rehabilitacijsko medicino, v letu 2011 pa smo ocenili tudi številne otroke, starejše od sedem let. Na podlagi rednih analiz smo sprejeli številne sklepe in usmeritve za nadaljnje delo ter nove kriterije za sprejem bolnikov po preboleli možganski kapi.

V letu 2011 smo veliko naredili na izboljšanju kakovosti. Poudariti velja pridobitev mednarodne akreditacije NIHAO, vzdrževanje Evropskega znaka odličnosti EQUASS Excellence za področje poklicne rehabilitacije in ISO akreditacijo Ambulantno rehabilitacijske službe, Razvojnega centra za zaposlitveno rehabilitacijo, Razvoja in raziskav, Rehabilitacijskega inženiringa, Lekarne in INDOK.

Spremljali smo številne kazalnike kakovosti in zadovoljstvo pacientov v večini enot Inštituta ter sprejeli nekaj ukrepov za njihovo izboljšanje.

Pripravili smo dve novi vlogi za evropsko akreditacijo UEMS, in sicer za Program rehabilitacije pacientov z okvaro perifernega živčevja in za Program rehabilitacije pacientov z možganskimi poškodbami, ki sta v postopku akreditacije.

Tudi v letu 2011 smo imeli na strokovnem izpopolnjevanju številne tuje strokovnjake ter opravili veliko recenzij. Spodbudno je, da vedno več zaposlenih dobiva mednarodno razpoznavnost, kar dokazujejo številna vabljena predavanja, vedno večje število zaposlenih, ki imajo aktivne vloge v različnih mednarodnih strokovnih organizacijah, ter vedno širši krog recenzentov.

22. rehabilitacijski dnevi z naslovom **Z dokazi podprta Rehabilitacija – II** so bili zelo uspešni ter osnova za vpeljevanje novosti in sprememb. Izpeljali smo tudi večino ostalih planiranih strokovnih srečanj ter nekaj neplaniranih, s čimer naše znanje uspešno prenašamo na strokovne delavce v Sloveniji in v tujini.

Ukrepi:

7.1 razvijanje celostne in usklajene zdravstveno-socialne politike, uveljavljanje klasifikacije Svetovne zdravstvene organizacije »International Classification of Functioning, Disability and Health«, in spodbujanje inovativnih organizacijskih pristopov, katerih cilj je povečati prožnost zagotavljanja zdravstvene oskrbe, prilagojene potrebam invalidov

Na Univerzitetnem rehabilitacijskem inštitutu še naprej preizkušamo klinično uporabo Mednarodne klasifikacije funkcioniranja, zmanjšane zmožnosti in zdravja (MKF) ter iščemo primeren način njene uporabe v redni klinični praksi. MKF je osnova za novo klinično pot, ki jo bomo v letu 2012 spremenili v računalniško obliko. Podatki, ki so se do sedaj zbirali samo z MKB-10, bodo z dodatno uporabo MKF dobili tudi rehabilitacijsko vsebino.

Raziskovalno delo - Strokovni članki v mednarodnih revijah s faktorjem vpliva:

Burger Helena: Can the International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) be used in a protethics and orthtisc outpatient clinic? Prostet.orthot.int., 2011, vol 35, no.3

Ptjuškin Pavel, Vidmar Gaj, Burger Helana, Marinšek Črt, Escopfizo Reuben: The International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) in vocational rehabilitation and disability assessment in Slovenia: state of law and users'vocational perspective, Disability rehabilitation 2011, vol 33, no. 2

Dogodki:

Obisk flamske delegacije – sodelovanje v okviru projekta »ICF and job seeking for persons on a larger distance from the labour market due to MMPP impedements«, 4.3.2011

Mednarodna predavanja:

Mlakar Maja, Bugar Helena: Opinion of certified prosthetics and orthotics on the International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) v 6th ISPO Central European Conference, Nyeregyhza, Hungary 25-27 August 2011

Vabljeno mednarodno predavanje:

Goljar Nika, Burger Helena, Vidmar Gaj, Marinček Črt: Measuring functioning of stroke patients using the ICF, International Medical Developmen Forum, Nanjing, China 8-10 July 2011

Seminarji:

MKF za otroke in mladostnike »ICF-CY«, Ljubljana 3.6.2011, vodja seminarja: prim. Hermina Damjan, dr.med,

Usposabljanje za člane rehabilitacijskih komisij, namenjeno poenotenemu načinu ocenjevanja invalidnosti v povezavi z MKF, Ljubljana 30.5. in Maribor 2.6.2011, koordinator: mag. Aleksandra Tabaj

Vodenje domačih raziskovalnih projektov:

Razvoj in validacija kliničnih orodij temelječih na Mednarodni klasifikaciji funkcioniranja, zmanjšane zmožnosti in zdravja (MKF), ARRS, nosilna ustanova URI-Soča.

3 VIRI

1. Promoting employment of people with disabilities – European survey on incentives for employers. Interno gradivo. September 2012. European platform for rehabilitation EPR.
2. Malgorzata Koter-Morgowska. Zaposlovanje invalidov na Poljskem. V publikaciji Inovativni ukrepi za ohranjanje zaposlitve invalidov v gospodarski krizi. ZDIS 2010
3. <http://www.fas.ie/en/Allowances+and+Grants/Wage+Subsidy+Scheme.htm>
4. <http://www.euroblind.org/convention/article-27--work-and-employment/nr/136>
5. <http://www.pfron.org.pl/portal/pl/1/1/PFRON.html>